

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2020

Jana Skoumalová

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Možnosti trávení volného času dětí v Praze s důrazem na působení
organizace Kroužky

Possibilities of spending leisure time in Prague with an accent on Kroužky
organization

Jana Skoumalová

Vedoucí práce: PhDr. Veronika Blažková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Základy společenských věd se
zaměřením na vzdělávání

2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Možnosti trávení volného času dětí v Praze s důrazem na působení organizace Kroužky vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

23. 4. 2020 v Praze

.....

podpis

Ráda bych poděkovala odborné vedoucí PhDr. Veronice Blažkové, Ph.D. za cenné rady a pomoc, kdykoli jsem potřebovala. Mé velké díky patří také zaměstnancům pražské pobočky organizace Kroužky, kteří mi věnovali čas během rozhovoru, který je součástí mé bakalářské práce.

ABSTRAKT:

Tato bakalářská práce se zaměřuje na možnosti, jakým způsobem a kde, mohou děti organizovaně trávit svůj volný čas. Hlavním cílem práce je zmapovat působení organizace Kroužky a jiných možností trávení volného času dětí. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část objasňuje pojmy související s volným časem a výchovou ve volném čase. Pozornost je věnována také institucím, které nabízejí dětem, jak organizovaně trávit svůj volný čas. Praktická část se zaměřuje na organizaci Kroužky, která nabízí dětem trávení volného času formou zájmových kroužků. Základní informace o organizaci jsou obsaženy také v teoretické části práce.

Praktickou část tvoří rozhovory s vybranými zaměstnanci pražské pobočky dané organizace, jejichž odpovědi byly vyhodnocovány za účelem detailnějšího zmapování činnosti organizace Kroužky. Ve výzkumné části jsou zaznamenány výsledky, které blíže popisují fungování organizace, zejména z hlediska její výjimečnosti oproti ostatním organizacím.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Kroužky, organizace, volný čas, pedagogika, metodika, školení

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the possibilities of children's organized free time activities. The aim of the bachelor thesis is mapping activities of organization Kroužky and other free time possibilities for children. The bachelor thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part explains leisure time and education of children in leisure time terms. Attention is also paid to institutions that offer organized free time to children. The practical part focuses on the organization Kroužky, which offers children leisure time in the form of hobby groups. Basic information about the organization is also included in the theoretical part of the thesis.

In the practical part are interviews with four employees of the Prague branch of the organization. Their answers were evaluated for a purpose to mapping the activities of the organization Kroužky in more detail. In the research part are recorded results that describe the functioning of the organization, especially in terms of its uniqueness.

KEYWORDS

Hobby, organization, leisure time, pedagogy, methodology, training

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Teoretická část.....	11
2.1	Volný čas.....	11
2.1.1	Volný čas dětí a mládeže	11
2.2	Výchova	12
2.2.1	Výchova mimo vyučování versus výchova ve volném čase.....	12
2.2.2	Funkce výchovy ve volném čase	13
2.2.3	Cíle a prostředky výchovy ve volném čase	15
2.3	Pedagogika volného času	17
2.3.1	Zážitková pedagogika jako trend pedagogiky volného času	17
2.4	Pedagog volného času	20
2.4.1	Tradiční versus moderní pojetí pedagoga.....	20
2.4.2	Autorita pedagoga volného času.....	21
2.5	Organizace pro volný čas	22
2.5.1	Organizace podléhající statní správě a samosprávě.....	22
2.5.2	Neziskové organizace volného času	24
2.5.3	Podnikatelské subjekty volného času	26
2.6	Organizace Kroužky.....	26
2.6.1	Vznik a fungování organizace	26
2.6.2	Personální uspořádání	27
2.6.3	Princip fungování organizace	28
3	PRAKTICKÁ ČÁST	30
3.1	Cíl výzkumu	30
3.2	Metoda výzkumu.....	30
3.3	Průběh šetření.....	32
3.4	Charakteristika respondentů.....	32
3.5	Výsledky šetření.....	33
3.5.1	Preference kroužků	33
3.5.2	Odborné metodiky a školení pro lektory	37
3.5.3	Poslání Kroužků.....	40

4	Závěr	44
5	Seznam použité literatury	47
6	Seznam obrázků.....	49
7	Seznam tabulek	50
8	Seznam příloh	51
8.1	Příloha 1 – Otázky k rozhovoru	51
8.2	Příloha 2 – Rozhovor s odpověďmi respondentů.....	51

1 Úvod

V dnešní době je, víc než kdy dříve, potřeba pomoci dětem zajistit jejich smysluplné naplnění volného času. Rodiče jsou čím dál více pracovně vytížení a mají tak na své ratolesti, bohužel, čím dál méně času. Rodičům ale často není volný čas jejich dětí lhostejný. Chtějí, aby se děti něco nového naučily, aby vůbec zjistily, co by je mohlo v budoucnu bavit a naplňovat. Jednou z možností, jak zjistit, v čem dítě vyniká, je přihlásit ho do zájmového kroužku. Zájmový kroužek může být často vodítkem k tomu, čemu by se dítě chtělo v budoucnu intenzivně věnovat. Často jsou zájmové kroužky považovány za jakýsi pomyslný „odrazový můstek“ ve volnočasovém vzdělávání dětí. Není výjimkou, že děti, které daná činnost v zájmovém kroužku naplňuje, se jí dále věnují na vyšší úrovni, kterou mohou v dnešní době poskytnout např. základní umělecké školy, konzervatoře, nebo různé typy škol s určitým zaměřením (sportovní školy, technické školy apod.).

Organizovaný volný čas dětem poskytují školská i neškolská zařízení, o kterých se blíže zmiňuji v jedné z kapitol bakalářské práce. Poptávka po zájmových kroužcích pro děti stále stoupá, a tak je v dnešní době trh s volnočasovými organizacemi opravdu velký a pestrý. Efekt těchto organizací nespočívá pouze v ujasnění si, v jaké oblasti dítě vyniká. Volnočasové organizace často působí jako prevence proti nežádoucímu trávení volného času mladistvých (užívání drog, pěstování závislostí apod.).

Ve své bakalářské práci se zabývám možnostmi trávení volného času dětí, zejména pak volnočasové organizaci Kroužky. Tuto organizaci jsem si vybrala pro svou bakalářskou práci z toho důvodu, že jsem v ní působila jako lektor zájmových kroužků pro děti. Za dobu mého působení v Kroužkách jsem již trochu pronikla do struktury fungování celé organizace, která mě nadchla, ale zajímaly mě další otázky, na které jsem chtěla znát odpověď. Organizace Kroužky není na trhu s volnočasovými organizacemi žádným nováčkem, působí zde již téměř 21 let. V České republice má několik poboček, já jsem se však zaměřila na pražskou pobočku, která je tou ústřední a největší pobočkou Kroužků. Někteří ze zaměstnanců této pobočky mi poskytli rozhovor, který je hlavním bodem praktické části bakalářské práce. Rozhovor je věnován preferenci kroužků, vzdělávání lektorů a poslání organizace. Skrze tyto tři hlavní oblasti jsem chtěla objasnit strukturu a princip fungování organizace.

Součástí bakalářské práce je vedle praktické části i teoretická část, ve které se snažím postihnout důležité oblasti, které s filozofií Kroužků rezonují. Věnuji se zde tedy terminologickému vymezení volného času, výchově, pedagogice volného času a typům organizací, které v dnešní době figurují na trhu volnočasových organizací. Snažila jsem se dle mého uvážení zmínit ty nejdůležitější organizace a přehledně je začlenit, neboť rozsah bakalářské práce nedovoluje popsat všechny organizace a detailněji postihnout jejich fungování.

2 Teoretická část

2.1 Volný čas

Pro pojem volný čas neexistuje jednotná definice, ale přece si všichni jsme schopni pod tímto pojmem vytvořit určitou představu. Při definování pojmu volný čas v obecné rovině je vhodné vyjít z definice volného času jako veškerého času, který má člověk k dispozici pro svobodnou volbu činností. Tyto dobrovolné činnosti by měly člověka těšit a měl by při nich relaxovat. Volný čas lze vymezit i skrze jeho negaci – volným časem tedy není doba, kdy člověk dělá to, co musí. Jedná se zejména o povinnosti v zaměstnání a jiné povinnosti v souvislosti s ním. U dětí školního věku se jedná o vyučování a veškeré povinnosti, které z něj vyplývají (Hájek et al., 2010). Do sféry povinností patří ale i péče o domácnost, chod rodiny nebo plnění základních biologických potřeb.

Činnosti ve volném čase tvoří společně s hrou, učením a prací čtyři základní kategorie lidských činností. Tyto činnosti nejsou striktně oddělené, ale spíše se prolínají. Ve škole se nejen učíme, ale i si hrajeme.

2.1.1 Volný čas dětí a mládeže

Volný čas dětí a mládeže má oproti volnému času dospělých specifické zvláštnosti, přičemž nejde jen o rozdíl v typech volnočasových aktivit, které děti a dospělí preferují. Většina dětí má o něco více volného času než dospělí. I v oblasti volného času dětí se ale můžeme setkat s extrémem, kdy má dítě volného času velmi málo, nebo naopak trpí jeho nadbytkem a neumí ho vhodně zužitkovat. Považme také to, že nabídka, jak volný čas zužitkovat, je mnohem pestřejší pro děti než pro dospělé. Tato skutečnost úzce souvisí s učením. Nabídka řízených aktivit pro dospělé je omezena pravděpodobně tím, že dospělí ty aktivity, které umí, provozují ve svém volném čase individuálně, oproti tomu děti, které se daným aktivitám teprve učí, potřebují nějakého koordinátora. Zároveň je pro děti velmi důležité rozvíjení sociálních dovedností, které si právě v kolektivu mohou osvojit. Jsou různá prostředí, ve kterých děti mohou trávit svůj volný čas. Mohou ho trávit doma, ve škole, na veřejných prostranstvích nebo např. v zařízeních pro výchovu ve volném čase. Všechna tato místa, kde děti tráví volný čas, se mohou lišit např. v míře organizovanosti, přítomnosti pedagogického vedení, rozmanitosti prostředí, množství

uskutečnitelných aktivit, nebo kontaktu s vrstevníky. Tyto zmíněné aspekty se odvíjí nejen od dané organizace, ve které mimoškolní vzdělávání probíhá, ale také od jednotlivých pedagogů a dalších osob, které se na vedení vychovávaných skupin podílí. Pravděpodobně bude uvolněnější a benevolentnější atmosféra panovat ve středisku volného času než ve volnočasové výchově ve školní družině. Musíme ale také přihlídnout k typu školy nebo k vizi daného volnočasového střediska, a tak ani tato domněnka nemusí být pravidlem. Na veřejném prostranství, kde budou děti bez dozoru dospělých, bude pravděpodobně vzrůstat spontaneita a možnost volného výběru aktivit, zároveň ale můžeme předpokládat, že takové prostředí bude méně organizované a bezpečné (Hájek, 2008).

2.2 Výchova

Rodiče, pedagogové volného času nebo lektori se snaží na jedince záměrně působit nebo směřovat a pilovat jeho dovednosti k určitému cíli. Jedním z prostředků k dosažení cíle a utváření jedince může být právě výchova, která s volným časem velmi úzce souvisí.

Pávková (2008) se v publikaci *Pedagogické ovlivňování volného času* zaměřuje mimo jiné na definici termínu výchovy, kde říká, že termín výchova bývá nejčastěji chápán jako záměrné, cílevědomé a dlouhodobé působení vychovávajícího na vychovávaného v pozitivním smyslu. Podobně můžeme postupovat i v případě definování výchovy ve volném čase, kde je hlavním znakem záměrnost a cílevědomost této činnosti.

2.2.1 Výchova mimo vyučování versus výchova ve volném čase

Tyto dva termíny spolu úzce souvisí a v některých publikacích bývají dokonce užívány jako synonyma, jak si ale ukážeme níže, jejich význam totožný není. Jak je z názvu patrné, výchova mimo vyučování se týká pouze dětí školou povinných, oproti tomu výchova ve volném čase zahrnuje i výchovu dospělých nebo seniorů. Zároveň se od sebe tyto dva pojmy liší i obsahem aktivit. Výchova mimo vyučování totiž kromě volnočasových aktivit zahrnuje i dětské povinnosti, mezi které, jak zmiňuje Hájek (2010), patří například sebeobsluha nebo příprava na vyučování.

Dle Hájka (2008) vymezují výchovu následující 4 znaky:

- probíhá mimo povinné vyučování;
- probíhá převážně ve volném čase;
- probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny;
- je institucionálně zajištěna

Výchova ve volném čase je často výchovou neformální. Probíhají zde cílené aktivity pro rozvoj člověka, jak je pro výchovu typické, ale bývá využívána ve volném čase, takže jsou její cílená pravidla poněkud volnější. Od formální výchovy se výchova neformální liší tím, že nemusí být zakončena udělením dokladu, vysvědčením nebo osvědčením. Neformálnost výchovy spočívá také v tom, že se dbá na požadavek dobrovolného výběru dané aktivity (Hofbauer, 2004).

2.2.2 Funkce výchovy ve volném čase

Aby byla výchova ve volném čase efektivní a nebyla jen planým pojmem, měla by mít určené cíle a prostředky k jejich dosažení. Kromě cílů a prostředků má výchova ve volném čase i svou funkci. Jedná se o funkci výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní (Hájek, 2008).

V dnešní době se klade velký důraz na funkci výchovně-vzdělávací, která tkví právě v záměrném formování osobnosti jedinců, na které pedagog působí. Právě výchova ve volném čase umožňuje uspokojovat potřeby dle individuálních zájmů jejich účastníků. Zejména u dětí a mládeže je důležité, aby výchova ve volném čase obsahovala zajímavé a pestré činnosti, skrze které může děti nasměrovat ke kvalitnímu trávení volného času a výběru vhodných volnočasových aktivit úměrných jejich věku. Zároveň se během výchovy ve volném čase aktivují další důležité poznávací procesy, pomocí nichž si člověk uvědomuje důležitost dalšího celoživotního vzdělávání. Skrze úspěchy ve volnočasových aktivitách si nejen děti, ale i dospělí uvědomují svou individuální osobnostní hodnotu. Dochází ke kladnému sebehodnocení a uspokojení potřeb seberealizace (Hájek, 2008).

Velmi důležitou funkcí je funkce zdravotní. Kvalitní výchova ve volném čase by měla být blahodárná pro tělesný, duševní i sociální vývoj jedince. Dle Hájka (2008) může pedagog ke zdravému životnímu rytmu jedinců ve volném čase přispívat např. střídáním činnosti a odpočinku, aktivitami na čerstvém vzduchu, dodržováním pitného režimu,

vedením ke zdravému stravování, upevňováním hygienických návyků a v neposlední řadě dodržováním zásad bezpečnosti práce.

Pro tělesné zdraví je důležitý fyzický pohyb, ke kterému by měly být děti vedeny a který by měl být v rovnováze i s uměním relaxace. Hájek (2008) říká, že pohybové aktivity by měly být, pokud možno, rozmanité a měly by probíhat v příjemném a podnětném prostředí. Efektivní může být střídání vnitřních a venkovních činností. Tělesnou aktivitu u dětí lze efektivním způsobem vyvinout skrze různé pohybové hry, které děti mimo účelné sportování budou i bavit.

Zejména hygienické návyky mohou pro děti znamenat ztrátu času, proto je potřeba toto téma nepodcenit a vést děti k tomu, aby se základní hygienické návyky (mytí rukou před a po jídle, po příchodu z venku, po použití toalety, atd...) staly pro děti samozřejmostí. Pokud však děti tyto návyky nemají zažité z domova, těžko pedagog volného času, který se s dětmi vidí nanejvýš pár dní v týdnu, docílí toho, aby tyto návyky byly pro děti rutinou, proto je důležitá i spolupráce rodičů (Berdychová et al., 1980).

Na zásady bezpečnosti práce by měly myslet kromě samotného pedagoga i děti. Je potřeba, aby pedagog, který je obeznámen se zásadami bezpečnosti práce, vysvětlil dětem jejich povinnosti v souvislosti s předcházením různých nepříjemných situací. Osvědčuje se, že pokud si děti navrhnou, ve spolupráci s koordinátorem, určitá pravidla samy, daří se jim je lépe dodržovat. Děti můžeme např. rozdělit do skupinek, ve kterých se pokusí přijít na co nejvíce důležitých bezpečnostních pravidel. Pedagog práci pouze koordinuje. Pokud pedagog poskytne dětem prostor pro diskusi a pochopení, stanovená pravidla jsou lépe přijímána. Nepochopení totiž často vede k odporu a rebelii (Hájek, 2008).

Při nástupu dětí do školních i mimoškolních institucí je za potřebí, aby děti uměly vycházet s ostatními dětmi a aby tak zdokonalovaly své sociální dovednosti. V takových institucích se děti setkávají s dětmi různého věku, sociálního postavení, zdravotního stavu, různé mentální a fyzické vyspělosti. Je pravděpodobné, že intenzivnější kontakt bude dítě vyhledávat s jedinci minimálně podobných zájmů, ale právě tyto rozdíly dítěti pomáhají naučit se interagovat nejen s dětmi stejných zájmů nebo sociálního postavení, ale i s jedinci z odlišné příčky sociálního žebříčku nebo s odlišnými zájmy (Hájek, 2008).

Jedinec se tak může naučit lépe chápat postoje a názory druhých nebo dokáže lépe kooperovat ve skupině. Právě setkávání se s kolektivem nejen na školní půdě, ale i ve volném čase, velkým dílem přispívá k socializaci člověka.

V institucích pro volný čas se v nynější době čím dál více apeluje na prevenci negativního trávení volného času (např. závislost na návykových látkách, různé druhy intolerance nebo agresivita), přičemž je nejčastěji aplikována tzv. primární prevence, která je výhodná jak z hlediska morálky, tak i například financí. Je pro všechny strany přijatelnější problémům předcházet, než je pak řešit. Nehledě na to, že náklady na převýchovu jistě převyšují náklady na prevenci řešení problémů tohoto typu (Pávková, 2014).

2.2.3 Cíle a prostředky výchovy ve volném čase

Výchovu jsme již v předešlé kapitole definovali jako cílevědomé působení na jedince nebo cílovou skupinu. Z dané záměrnosti plyne to, že je ve výchovném procesu potřeba stanovit si daný cíl a zvolit k jeho dosažení adekvátní prostředky.

Za obecný cíl výchovy mimo vyučování bývá považováno, jak jedince naučit hospodařit s volným časem, jak ho vhodně využívat a v neposlední řadě, jak ho následně ocenit. Dílčí cíle by měly korespondovat s již zmíněnými funkcemi volnočasové pedagogiky (Hájek et al., 2008). Dílčím cílem tak může být např. naučit děti, jak správně relaxovat, jak rozvíjet individuální zájmy, nebo jak vhodně hospodařit s volným časem a adekvátně ho využívat nebo podporovat jedince v celoživotním vzdělávání. Hodnota a důležitost volného času bývá často podceňována, což může vést právě k jeho neefektivnímu využití. Další dílčí cíle jsou konkretizované dle oblastí, ve které jsou aplikovány.

K tomu, aby pedagog dosáhl stanoveného cíle, musí vhodně určit výchovné prostředky. Pávková (2014) chápe prostředky jako předměty a jevy, které jsou z pozice vychovatele využívány k dosažení předem stanovených cílů. Takovými prostředky konkrétně rozumíme výchovné subjekty, obsah výchovy, výchovné metody a formy, materiální prostředky a výchovné využívání mimovýchovných vlivů.

Subjekty výchovy jsou např. školy, školská zařízení nebo instituce, které poskytují prostor pro výchovné působení vychovávajících na vychovávané. Určité typy institucí jsou rozvíjeny dále v samostatné kapitole.

Obsahem rozumíme náplň výchovy a její realizaci. Při stanovení obsahu mají pedagogové volného času široké možnosti, kde mohou aktivovat svoji kreativitu. Od toho, s jakou věkovou skupinou pracujeme, na jaké osobnosti a v jakém prostředí výchovně působíme, nebo které vlastnosti jedinců rozvíjíme, se dále odvíjí realizace konkrétního obsahu. Pro stanovení daného obsahu je důležité uvědomění si výchovného cíle, poslání příslušného výchovného zařízení a respektování potřeb a rozumných přání jedinců skupiny. K tomu, abychom realizovali určitý obsah, je důležitý požadavek vhodného výběru aktivit, které by byly pro účastníky lákavé. Pro aktivity ve volném čase platí požadavek dobrovolnosti.

Metody a formy výchovy jsou způsoby, kterými naplňujeme předem stanovené cíle. Zvolené metody můžeme dělit dle různých znaků. Např. podle způsobu, kterým předáváme informace vychovávaným, podle jejich aktivní míry nebo podle výchovně-vzdělávací fáze, ve které se aktuálně daná skupina účastníků nachází. Metoda vychází nejen ze způsobu, jakým informace předáváme, ale váže se i k osvojování a upevňování již předaných dovedností. Předávat informace můžeme slovně, nejčastěji formou rozhovoru nebo přednášky. Další metodou může být forma názorné ukázky. Neexistuje jednotná typizace metod, protože výchova ve volném čase poskytuje pedagogům volnost při výběru aktivit, a tím i zvolených metod, které jsou velmi rozmanité. Děti se často učí nápodobou, je tedy důležité, aby byl pedagog dětem dobrým příkladem a sám dodržoval požadavky, které vštěpuje dětem. K metodám se vztahuje i trestání a odměňování dětí, bez něhož se výchovná činnost neobejde (Pávková, 2014). Pokud se pedagog rozhodne dítě potrestat, měl by důkladně promyslet metodu a míru provedení, pochvalami se naopak nemusíme bát šetřit. Nejvíce podporovanou metodou v dnešní době je právě metoda pozitivní motivace dětí.

Oblíbenými formami výchovy jsou činnosti, které podporují aktivitu účastníků. Důležité je chytrě pracovat s dětmi formou her a soutěží. Formy aktivit ve volném čase můžeme dělit podle počtu účastníků na individuální, skupinové nebo hromadné. Nejefektivnější bývá zpravidla práce s menší skupinou účastníků.

Materiálními prostředky máme na mysli vybavení daného zařízení, ve kterém volnočasová výchova probíhá. Materiální zajištění by mělo odpovídat funkci příslušné instituce a činností, které zde probíhají. Zařízení, kde děti tráví svůj volný čas by měly

být vybaveny hravě, nikoli školním nábytkem. Prostředí, kde děti tráví volný čas, by na ně mělo působit domácky, ne institucionálně. Děti by se ve volném čase měli cítit příjemně a útulně. Je vhodné aktivovat tento zájem už samotným vybavením. Tyto požadavky se netýkají jen vnitřních prostorů, ale i hřišť nebo sportovišť pro děti a mládež (Pávková, 2014).

2.3 Pedagogika volného času

Jednou z pedagogických disciplín je právě pedagogika volného času. Je poměrně mladou vědou, protože její počátky rozvoje sahají do první poloviny 20. století. Na velmi obecné rovině můžeme pedagogiku volného času definovat jako společenskovědní obor, který se zabývá výchovou ve volném čase. V konkrétnější rovině ovšem není tak jednoduché pedagogiku volného času jednoznačně definovat. Vymezení pojmu je totiž dosud neustálené a různorodé, což může souviset i s neustáleností pojmu volného času. Tůma (2018) charakterizuje pedagogiku volného času jako vědu, která se zabývá, kromě výchovy ve volném čase, také jejími cíli, podmínkami a prostředky a dále pedagogickým ovlivňováním či zhodnocováním volného času. Pedagogika volného času se dotýká několika dalších, nejen pedagogických disciplín, jedná se například o sociální a speciální pedagogiku, didaktiku, dějiny pedagogiky, ale i obecnou, vývojovou a sociální psychologii.

2.3.1 Zážitková pedagogika jako trend pedagogiky volného času

Zážitková pedagogika představuje pedagogický směr, jehož ústředním tématem je výchova a učení formou zážitku. Mezi pojmy, se kterými tento směr nejčastěji pracuje, patří: prožitek, zážitek a zkušenost. Tento směr dává jedinci možnost na vlastní kůži prožívat a samotným zážitkem ho tak učit. Zážitková pedagogika se tak řídí heslem, kdy „špetka praxe vydá za tunu teorie“. Účastníci si formou praktických činností, které mají možnost prožít, zapamatují více než z formy učení, kde by používali pouze jediný smysl. Zážitková pedagogika tak zapojuje všechny smysly a skrze ně upevňuje prožité zkušenosti.

Nejčastějším prostředkem, kterým je zážitku dosahováno, je hra. Ta by člověku měla představovat reálnou situaci, která může nastat a jedinec by se tak měl „nanečisto“ naučit v takové situaci jednat. Výhodou je, že hra může být pro člověka zábavou a zároveň se

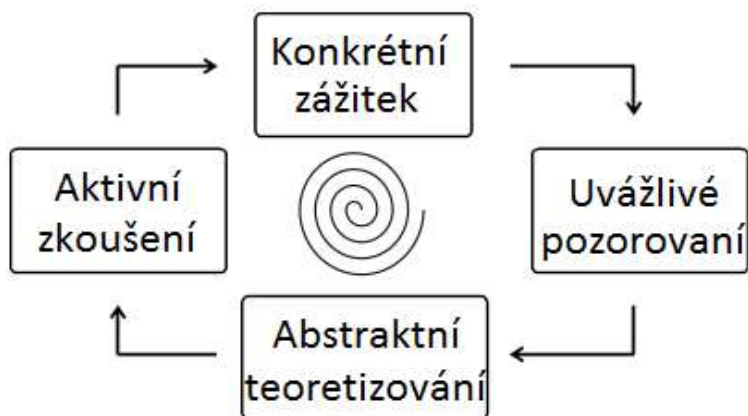
v ní cítí bezpečně – kdykoliv z ní může vystoupit. Dle Pávkové (2010) je podmínkou hry, že vychází z přitažlivého námětu, nabízí hráčům přiměřeně náročný individuální nebo týmový úkol, problém k řešení nebo osobní výzvu. Dále je postavena na jasném principu, pravidlech a je uvedena dostatečnou motivací a inscenována s vědomím a využitím významné role prostředí a atmosféry.

Situace ve hře by se měla jevit těžší než situace, která nastane v reálném životě. Toto stanovisko je těžko aplikovatelné, vždy závisí na určitém koordinátorovi, který hru vymýšlí a na jedinci, jak daná situace, do které se dostane v reálném životě, doopravdy vypadá. Výsledkem by za normálních okolností mělo být to, že se jedinec cítí odolnější a sebevědomější, pokud ve hře uspěje. Posouvá tak své vlastní hranice toho, co dokáže a pokud vidí výsledek, se kterým je spokojený, může se náležitě ocenit (Pávková, 2010).

Tím se dostáváme k dalšímu bodu, který je pro zážitkovou pedagogiku důležitý, a tím je zpětná vazba. Tu nám během hry poskytnou i další účastníci, nejen my sami. Můžeme tedy pozorovat, jak v určitých mezních situacích jednáme a můžeme své chování zároveň porovnávat i s chováním ostatních účastníků. Jednání každého se v dané situaci liší, s některým jednáním můžeme sympatizovat, jiné se nám může přičít. I skrze tyto pocity můžeme na svých reakcích pracovat a dosahovat tak jednání, které je nám nejvíce sympatické. Při učení sebereflexe se můžeme děti ptát konkrétními otázkami typu „Za co by ses dnes pochválil? Co způsobilo, že se práce nedařila? Co by se dalo příště udělat pro to, aby se práce dařila líp?“ (Bláhová, 2012). Děti si často takovéto otázky samy nepoloží, pokud je ale díky dobře kladeným otázkám pedagog nasměruje, pokaždé přijdou na nějakou odpověď, jak to příště udělat lépe. Zároveň se dítě lépe naučí docenovat své kvality, popřípadě přijímat to, že není bezchybný.

Zážitková pedagogika vychází z teorie psychologa Davida Kolba, jehož metody vycházejí ze zkušenostního učení. Komplexní princip tohoto učení vychází z tzv. Kolbova cyklu učení. Konkrétní zážitek je onou zkušeností, která nám signalizuje pocit „něco se stalo“. V následujícím kroku uvážlivému pozorování se ohlédneme za konkrétním prožitkem „co se stalo“. Abstraktní teoretizování vychází z již zmíněné zpětné vazby. V této fázi učícího cyklu se zamýšlíme nad tím, co se povedlo a co se naopak příliš nezdařilo. Poslední fáze cyklu „aktivní zkoušení“ se už týká samotného

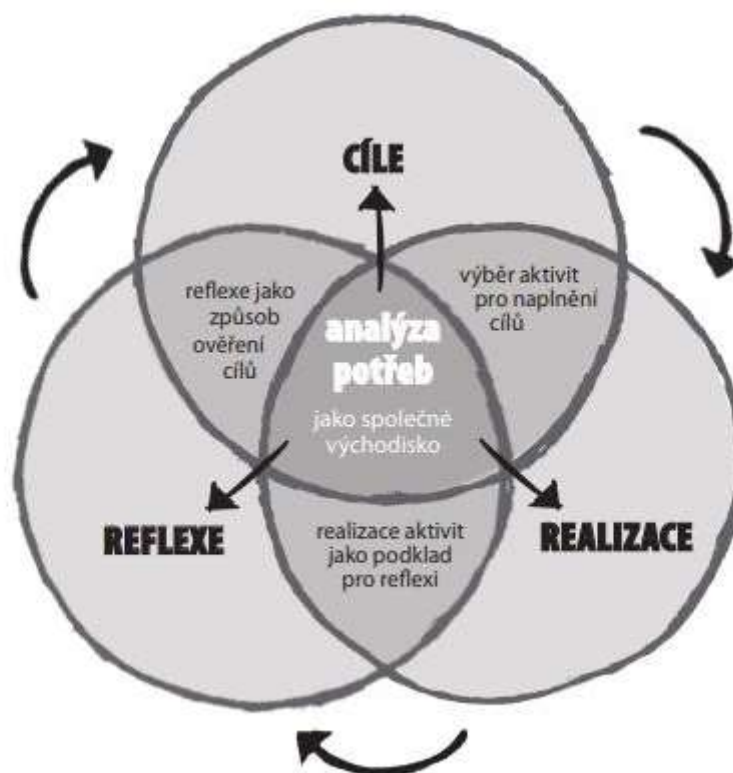
experimentování. V této fázi se můžeme pokusit věci udělat lépe nebo jinak na základě předchozího kroku „abstraktního teoretizování“.

Obrázek 1- Kolbův cyklus učení, zdroj: Šimeček, 2014.

Podle cyklu zážitkové pedagogiky, která se týká samotného realizování programu, se v první řadě zamýšlíme nad analýzou potřeb, kterou se rozumí vyhodnocení nedostatků, na které se chceme zaměřit a jak při tom chceme aplikovat učení zážitkem.

Po analýze potřeb následuje vytyčení daného cíle, který budeme chtít prostředky zážitkové pedagogiky naplnit, souvisí s tím tedy i volba konkrétních prostředků. Cíl a prostředky by měly vycházet z toho, co chceme, aby si děti z programu odnesly a co je chceme naučit. Dalšími kroky jsou realizace stanovených cílů, tedy reálný průběh. Poslední složkou je již zmíněná reflexe (Šimeček, 2014).

Obrázek 2 - Cyklus zážitkové pedagogiky, zdroj: *Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele* (2013, s.6)

2.4 Pedagog volného času

Pedagog volného času je osoba, která vykonává přímou výchovně-vzdělávací činnost. Pedagogové tedy přímo působí na cílovou skupinu, kterou jsou nejčastěji děti a mládež, a to ve volném čase dané skupiny.

Působíštěm těchto pracovníků jsou nejčastěji střediska volného času, sociální, zdravotnická a rekreační zařízení, ale najdou uplatnění i v subjektech mimo školství, v tomto případě se jedná např. o občanská a církevní sdružení nebo subjekty pracující na komerčním základě.

2.4.1 Tradiční versus moderní pojetí pedagoga

Tradiční pojetí pedagogiky počítá s pedagogem jako neomylným nositelem moudra, který má v dané problematice jasno a žáky tak učí jeho předem naučené a potvrzené postupy, jak dojít k určitým výsledkům. Takový pedagog zároveň cítí povinnost žáky poučit a vyvést je z jejich „nevědomosti“. Těmito způsoby u žáků eliminuje počty chyb

a pokud se nějaká naskytne, trestá za ni. Chce děti naučit systémovým znalostem a má vždy pravdu. Komunikace probíhá spíše ve formě monologu, od pedagoga k žákovi (Bláhová, 2012).

V současném pojetí pedagogiky (nejen volného času) se objevuje role pedagoga coby průvodce. Ten znalosti má, ale zároveň není neomylný a počítá s tím, že žák o některé oblasti může vědět více informací než on sám. Učitel se dobře orientuje v problému a společně s žáky hledá adekvátní řešení. Chce vychovávané naučit efektivně vyhledávat informace a pracovat s chybami. Prostřednictvím chyb se můžeme posunout k dobrání se lepších výsledků. Konverzace probíhá na úrovni rovnostranného dialogu, kdy obě strany mají k tématu co říct – tedy jak učitel, tak i žák (Bláhová, 2012).

2.4.2 Autorita pedagoga volného času

Termín autority v nás může vyvolávat rozporuplné pocity. Slovník cizích slov nám poskytne výčet synonym – uznávaná vážnost, úcta, rozhodující vliv, moc. Pokud mluvíme o osobě, jedná se o uznávaného odborníka nebo vlivného činitele. Termín autorita se užívá i ve smyslu úřadu. (Vališová et al., 2000) Na jednu stranu hledáme někoho, kdo nám bude udávat nějaký řád, na druhou stranu zní tato slova spíše jako slova vhodná k utiskování, ovládnutí, potlačení osobnosti.

Autoritu můžeme dělit na formální a neformální. Formální autorita se odvíjí od našeho postavení, které nám přísluší v organizační hierarchii. Jedná se o vliv na ostatní lidi z pozice svého místa. Oproti tomu autorita neformální je založená na přirozeném vlivu člověka vůči ostatním a nesouvisí s organizačním postavením. Jedná se o přirozenou autoritu (Vališová, 2008).

Volnočasové aktivity by sice měly děti něco naučit, ale měly by je zároveň i bavit. Měly by pro ně být něčím, co dělají rádi a dobrovolně, nikoli proto, že musí. Pro to, aby organizovaná volnočasová činnost probíhala harmonicky, je potřeba, aby pedagog přirozenou autoritu měl. Zároveň je vhodné, aby s tímto pedagogem měly děti přátelský vztah a nebály se za ním jít s jakýmkoliv problémem. Nadměrná dávka autority ze strany pedagogů děti od zájmové činnosti odradí. Především v kroužku by atmosféra měla být uvolněná, spíše přátelská.

Mezi výčet vlastností, které autorita pedagoga oslabují, patří neznalost, nedůslednost, nespravedlnost, nadměrná suverenita, nečestné jednání, nerozhodnost, nedodržení slibů, nevyrovnanost, nízké sebevědomí, nadřazenost, nejistota, manipulativní chování, hrozby, a další. Přírozenou autoritu pedagogům pomáhá udržet např. vysoká profesionální úroveň. Pedagog není bezchybný, ale v oboru, ve kterém děti vede, by měl mít výborné znalosti. Pedagog volného času učí děti nejen danému oboru, ale i umění spolupráce, komunikaci a řešení konfliktů bez agrese. Kombinace velkorysosti a důslednosti je vůbec jednou z nejlepších cest k udržení zdravé autority (Bláhová, 2012). Děti se z velké části učí od dospělých nápodobou, proto by pedagog měl těmito vlastnostmi také disponovat.

Stejně jako by se pedagog volného času měl pokusit v dětech vzbudit touhu po celoživotním vzdělávání, i on sám by měl sledovat nové trendy, aby se mohl dále rozvíjet a zaujímat k daným změnám určitý postoj. Celoživotní vzdělávání může probíhat formou školení, ale i četbou nebo diskuzí s cílovou skupinou.

2.5 Organizace pro volný čas

Je žádoucí, aby se děti, ale i dospělí, jakožto účastníci organizovaného volného času, cítili bezpečně a uvolněně. Aby se účastníci na svůj organizovaný volný čas těšili, potřebujeme splnit určité podmínky a prostředky, díky kterým je tohoto stavu dosaženo. Jedním je z prostředků kvalitní výchovy ve volném čase je právě instituce, která volný čas zprostředkovává. Existuje množství institucí, které se zabývají volnočasovými aktivitami pro děti, mládež, nebo i dospělé, nebo které zajišťují pro tyto skupiny vhodnou základnu, kde mohou svůj volný čas efektivně trávit. Nepřeberné množství institucí se liší několika rozdíly. Jedním z nich může být to, jestli daná instituce může žádat o nárok na státní granty, nebo jestli její zakladatelé nakládají s firmou jako s podnikem, který financují a jejich zisk se odvíjí od plateb, které jim bezprostředně platí jejich „zákazníci“, nikoli stát. Můžeme se ale setkat i s institucemi pro volný čas, jejichž hlavním účelem není zisk. Organizace volného času můžeme dělit do tří kategorií, kterými jsou organizace, které spadají pod státní správu a samosprávu, nestátní neziskové organizace a soukromé organizace.

2.5.1 Organizace podléhající státní správě a samosprávě

Organizace řídicí se vyhláškami státní správy a samosprávy, jsou např. školní družiny, školní kluby a střediska volného času.

Školní družiny fungují nejčastěji jako ranní nebo odpolední zázemí pro děti a mládež ve školách. Dle Pávkové (2014) je hlavním posláním družin to, aby dětem umožnily odpočinek a daly jim možnost připravit se ve volných chvílích na vyučování. Odpočinkem jsou myšleny jak klidové činnosti, tak i pohybové aktivity, při kterých děti relaxují a baví se. Příprava na vyučování může znamenat psaní domácích úkolů nebo procvičování látky formou didaktických her.

Školní kluby jsou zřizovány při školách a jejich poslání a fungování se tedy podobá školním družinám. Rozdíl spočívá v tom, že školní kluby upřednostňují žáky druhého stupně základních škol nebo žáky na nižším stupni gymnázií. Školní kluby mohou být pro děti otevřeny i ve dnech, kdy neprobíhá vyučování. Zajímavostí je, že pro věkovou skupinu dětí ve školních klubech je vhodný zralý, ale věkově blízký vychovatel, jak říká Pávková (2014). Zároveň je vhodné, aby ve školním klubu byla zastoupeny role vychovatele muže a vychovatelky ženy. Mládež v tomto náročném, dospívajícím období potřebují velkou míru empatie a pochopení, ale zároveň je důležité, aby měly nastaveny určité hranice a úctu k autoritě. V současné době není zřizování školních klubů příliš populární.

Dalším volnočasovým zařízením jsou střediska volného času. Tyto organizace se od předchozích dvou liší mimo jiné tím, že nejsou omezeny věkovým rozpětím osob, které zde chtějí strávit volný čas. Pracuje se zde tedy s věkově rozmanitou skupinou. Střediska volného času neposkytují návštěvníkům pouze pravidelné zájmové kroužky, ale i příležitostné odpočinkové činnosti. Pro příležitostné aktivity je typické, že se opakují v delších časových intervalech, např. dvakrát ročně. Příležitostnou aktivitou mohou být ale i taneční soutěže, sportovní utkání nebo výlety. Organizace pobytových táborů může být další z náplní středisek volného času. Pořádají se tábory nejen pro děti, ale i pro rodiče s dětmi, což je vhodné zejména pro děti předškolního věku, které nejsou ještě příliš samostatné, popřípadě jsou na rodiče zatím hodně fixované. V posledním desetiletí stoupá zájem i o poskytování tzv. spontánních aktivit. Není vyžadována docházka a účast na těchto aktivitách je více rozvolněná a je čistě volbou jedince, kterou z nabízených a možných aktivit si v danou chvíli vybere. Střediska také organizují přednášky pro školy, semináře, nebo dny otevřených dveří a podílejí se tak významně na prevenci patologických jevů.

Nejnámějším typem střediska volného času je dům dětí a mládeže. Ten není součástí žádné školy, což vede k tomu, že často probíhá i ve dnech, kdy se nekoná vyučování. Často není závislý na školních prázdninách, což se odvíjí i od toho, že má samostatné sídlo a navštěvují ho děti zpravidla z několika různých škol v okolí, ale i mimo něj. Dům dětí a mládeže zpravidla nebývá zaměřen na jednu konkrétní oblast, ale je v tomto ohledu velmi variabilní. Nabízí tak dětem různé činnosti úměrné jejich zájmu a věku. Dle Hofbauera (1992) jejich rozsah nabýval na oblibě nejvíce mezi lety 1953-1989.

Základní umělecké školy jsou státní školskou organizací a účast v nich probíhá v mimoškolní době. Tvorbu rozvrhů a další organizaci si utváří samostatně. Základní umělecká škola zaměstnává aprobované zaměstnance, kteří spíše, než aby byli vzdělaní v pedagogické oblasti, by měli být vzdělaní v oboru, který na umělecké škole vyučují. Na uměleckých školách probíhá volnočasová činnost jako příprava na oborové studium na konzervatořích nebo středních a vysokých školách s uměleckým zaměřením. Mezi základní obory, ve kterých se mohou žáci dané umělecké školy rozvíjet, je tanec, výtvarné umění, dramatické a hudební umění. Základní umělecké školy často nejsou omezeny pro konkrétní věkovou skupinu, zpravidla je ale navštěvují zejména starší děti, které si daný obor vyzkoušely už jinde a ví, že se mu chtějí nadále intenzivně věnovat. Na příslušný obor základní umělecké školy jsou žáci zpravidla přijímáni na základě talentových zkoušek. Studium daného oboru je po několika letech zakončeno absolutoriem. V hudebním, tanečním a dramatickém oboru absolvování probíhá formou závěrečného vystoupení, v případě výtvarného oboru se jedná o závěrečnou výstavu výtvarných prací. Žáci, kteří úspěšně absolvují daný obor, získávají vysvědčení nebo osvědčení o zdárném ukončení studia.

2.5.2 Neziskové organizace volného času

Nestátní neziskové organizace hrají ve výběru subjektů, které poskytují organizovanou volnočasovou činnost, významnou roli. Existují občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a nadace.

Občanská sdružení míří na věkovou skupinu dětí i dospělých. Mezi sdružení, která se nezaměřují na jednu konkrétní činnost, ale mají dosah do všestranných praktických činností, patří Junák a Pionýr.

Junák je skautskou organizací, která má dlouhou tradici a není záležitostí pouze České republiky, ale má mezinárodní přesah. Junák, stejně jako ostatní skautské organizace, klade důraz na trávení času v přírodě, fyzickou aktivitu a osvojování dovedností, které mají důležité praktické využití. Také vede mládež k velké samostatnosti a podporuje rozhodnost v krizových situacích (Pávková, 2014).

Pionýr je také velkým sdružením zabývající se výchovou dětí ve volném čase. „Vymezuje se jako hnutí demokratické, nezávislé, nepolitické a otevřené. Obhajuje zájmy a potřeby svých členů, nabízí pravidelné volnočasové aktivity“ (Pávková, 2014, str. 56). Právě náboženský prvek je jedním z rozdílů mezi Junákem a Pionýrem. Junák prosazuje náboženskou dogmatiku a prvky víry jsou ve výchově přítomny, Pionýr víru nezakazuje, ale zároveň nezaujímá v jejich programech žádnou pozici. Obě organizace se ale věnovaly a věnují výchově dětí ve volném čase a jejich záměry a názory ohledně volnočasové výchovy jsou si velmi podobné. Rozdíly mezi Junákem a Pionýrem se ale v současnosti spíše stírají. V dnešní době Pionýr i Junák fungují paralelně vedle sebe, v mnohém se inspirují a spolupracují spolu.

Občanská sdružení, která mají za cíl organizovanou volnočasovou činnost, se snaží skrze volnočasové aktivity uspokojovat zájmy svých členů, podobně jako všechny ostatní volnočasové organizace. Nejčastěji se jedná o fyzické aktivity, zálesáctví, se kterým se pojí poznávání a ochrana přírody. Zájmové občanské sdružení se ale může věnovat i jediné činnosti, v tom případě se pak jedná např. o včelařství nebo rybářství, tedy aktivity, které mají k přírodě velmi úzký vztah.

Je vhodné věnovat několik řádků i nízkoprahovým zařízením, která jsou tu zejména pro děti, které řeší osobní, psychické problémy s rodinou nebo ve škole. Nízkoprahová zařízení se ale věnují i jedincům, kterých se týkají sociálně patologické jevy a jsou výchovně hůře zvladatelní. Zájemce není k organizaci ničím vázaný, nemusí se do organizace přihlašovat, platit členské poplatky a dané zařízení dokonce nemusí znát ani jeho osobní údaje, může vystupovat zcela anonymně. Nízkoprahová zařízení nabízejí kromě poradenských sezení i preventivní programy sociálně patologických jevů. Zabývají se např. šikanou, drogovou závislostí, rasismem, sexualitou, a dalšími tématy, která jsou, bohužel, na některých školách nebo jiných sférách života tabu (Pávková, 2014).

2.5.3 Podnikatelské subjekty volného času

Velké zastoupení mají v dnešní době organizace, které nabízí volnočasové uplatnění za účelem zisku. Dané volnočasové instituce jsou zakládány s účelem podnikání a nejčastěji nabízí pravidelné kroužky pro děti a mládež, doprovodné akce nebo pobytové tábory. Organizace podnikající v oboru volného času se většinou snaží přijít s něčím novým a neotřelým, co běžné neziskové organizace nebo školy nabízí. Po pracovních těchto zařízení často není vyžadováno příslušné pedagogické vzdělání, což má své výhody i nevýhody. Existují lidé, kteří se v pedagogické činnosti shlédnou, jsou výbornými učiteli i bez příslušného vzdělání. Oproti tomu i všemi školami vzdělaný pedagog může být špatným pedagogem. Zde je důležité, aby vedoucí podnikatelé důkladně volili a rozvažovali, koho do svých řad pracovníků přijmou a koho ne, protože i jediný lektor a pedagog může udělat dané firmě velkou reklamu.

2.6 Organizace Kroužky

Této organizaci se věnuji ve své praktické části, a proto je žádoucí v následující kapitole říct, jak tato organizace vznikla a hlavně, čím v dnešní době prosperuje a co nabízí. Kroužky jsou jednou z mnoha organizací zajišťujícím dětem volný čas. Myslím si, že jejich způsobem fungování, koordinací a nabídkou rozmanitých kroužků jsou organizací, která se v mnohém liší od ostatních.

2.6.1 Vznik a fungování organizace

Organizace Kroužky vznikla již v roce 1999. U jejího zrodu stála Marie Vraná Růžička, která přišla s celou koncepcí Kroužků a jejich vizí. Marie Vraná Růžička studovala v Litomyšli na střední pedagogické škole a prakticky hned po jejím absolvování se rozhodla, že si založí vlastní firmu, která bude zprostředkovávat trávení kvalitního volného času pro děti. S vedením dětí a kroužky měla coby pedagožka volného času již nějaké zkušenosti, které napomohly k realizování její vize. V současné době je generální ředitelkou Kroužků a s oporou jejich nejbližších zaměstnanců dohlíží na fungování celé společnosti. Zároveň je maminkou pěti dětí a i přesto, že byla často na „půl úvazku“ maminkou, nedopustila, aby firma strádala. Kroužky jsou školským zařízením zapsaným Ministerstvem školství České republiky.

Hlavní myšlenkou organizace je poskytnout dětem smysluplně strávený volný čas, aniž by musely docházet někam mimo školu, což usnadňuje práci i rodičům dětí zejména

předškolního a mladšího školního věku. Různé kroužky probíhají v mateřských a základních školách nejen v regionech České republiky, ale i v Bratislavě. Z České republiky to jsou regiony jako Praha, Východní Čechy, Brno, Plzeň, Olomouc, Ostrava a Zlín.

2.6.2 Personální uspořádání

Personalistika Kroužků funguje na tom principu, že na každé z poboček je ředitelka organizace pro daný region a ta má k sobě zpravidla další dva lidi, kteří jsou její posilou. Jedná se o pozici asistenta ředitele nebo personalisty, přičemž se množství i pozice lidí odvíjí hlavně od množství kroužků a zájmu o ně v daném městě. V pražské pobočce, která vznikla nejdříve, je nejvíce zaměstnanců. Kromě výkonné ředitelky zde můžeme najít pozice personalisty, účetní, manažera sociálních sítí, marketingového manažera a další. Neodmyslitelnou částí pobočky tvoří ale tým metodiků různých oborů. Obory jsou rozděleny podle zaměření kroužků. Práce metodika spočívá v komunikaci s lektory, s rodiči i se školami nebo sestavuje rozvrh kroužků na školách. Měl by být pro lektory podporou, řešit jakékoliv otázky ze strany rodičů nebo nedorozumění na daných kroužcích. Zároveň je náplní jeho práce školení lektorů daných oborů, která jsou dobrovolná, ale lektoři se zde dozví mnohé, co je na praxích může potkat a jak by jejich lekce měla strukturovaně probíhat. Dozví se i základy první pomoci nebo návrhy řešení krizových situací. Metodik během školního roku zároveň jezdí na tzv. hospitace, které spočívají v tom, že si metodici práci lektorů prohlédnou přímo v terénu. Metodici se dostaví na danou lekci, kterou pozorují a hodnotí, po jejím skončení pak dávají lektorovi zpětnou vazbu. Pražská pobočka má tak svého metodika technických a edukativních oborů, který koordinuje lektory vědeckých, badatelských a PC kroužků, kroužku legorobotiky nebo zálesáka. Metodik tanečních a hudebních oborů má na starost lektory kroužků tance, jógy, hry na kytaru a flétnu nebo zpěvu. Jeden z metodiků se věnuje kroužkům anglického jazyka, divadla a logopedie. Metodik výtvarných oborů mentoruje lektory tvořivých a výtvarných kroužků, kroužku švadlenky, vaření nebo keramiky. Pod sportovní obory se řadí různé pohybové kroužky jako např. míčové hry, fotbal, florbal, nebo dokonce in-line bruslení.

Každý metodik má pod sebou několik lektorů, kteří chodí učit dané obory do školských zařízení. Práce lektorů probíhá v odpoledních časech a je flexibilní v tom, že si daný

lektor vybere, který kroužek chce vyučovat a do jaké lokality na něj dojíždět. I toto je jedním z důvodů, proč je tato práce vhodná zejména pro studenty nebo maminky na mateřské dovolené, zkrátka všechny, kteří mají odpoledne chvíli času a chtějí si formou brigády přivydělat.

2.6.3 Princip fungování organizace

Pro partnerské školy Kroužků může být výhodou, že se prakticky nemusí o organizaci volného času dětí formou kroužků starat. Organizace Kroužky připraví nabídku kroužků, kterou v dané škole mohou poskytnout a škola si poté vybere kroužky, o které má zájem. Dalším krokem je tvorba rozvrhu, který vytvoří metodici Kroužků a po schválení vedením školy Kroužky připraví přihlášky pro děti, kde jsou uvedeny časy a typy kroužků. Přihlásit mohou rodiče své děti formou papírové přihlášky, která je k dostání na dané škole nebo online přes webové stránky. Podle počtu přihlášených dětí se pak otevírají dané kroužky. U většiny kroužků je minimální kapacita 8 dětí, u flétny a tenisu stačí 5 přihlášených dětí. To se samozřejmě netýká individuálních lekcí, což mohou být lekce kytary nebo logopedie. Kroužky si u dané školy pronajmou učebnu nebo tělocvičnu, ve které budou kroužky pobíhat.

Po tom, co je kapacita kroužku naplněna příslušným počtem dětí, může kroužek začít probíhat. První lekce kroužku začíná většinou 1. týden v říjnu a pokud je o kroužek zájem i ve 2. pololetí, probíhá do května nebo června (podle naplněných lekcí). S výjimkou prázdnin a volna, které se týká konkrétní školy, na které kroužek probíhá. Na daný kroužek je dosazen lektor, který má s daným oborem potřebné zkušenosti. Ten během školního roku dojíždí na jím vybraný kroužek, přičemž pokud na lekci nemůže z nějakého důvodu dorazit, na daný termín se Kroužky pokusí najít jiného lektora, který by mohl kroužek suplovat nebo kroužek odpadá. O jeho nekonání se rodiče dozví včas formou SMS zprávy. V případě, že se kroužek nekoná, buď daná lekce odpadá úplně nebo pokud volný termín dovolí, nahrazuje se lekce na konci školního roku. U každého kroužku je předem stanoven počet lekcí, většinou je jich 30. Ty by se měly za celý školní rok všechny konat, pokud tomu tak není z časových nebo personálních důvodů (chybí lektor), vrací se peněžní částka z nekonaných lekcí rodičům. Z každé lekce přichází rodičům e-mail s informací, co nového se děti na kroužku naučily.

Rodiče za každý kroužek platí určitou sumu, která se odvíjí od peněžní náročnosti kroužku. Na tvořivých kroužcích se musí počítat se spotřebním materiálem, který musí lektor dokupovat z peněz, které mu jsou za daný nákup následně proplaceny organizací. Dalším kritériem, která udává cenu kroužku může být jeho délka. Kroužky v mateřských školách běžně trvají 30 minut, na základních školách pak 60 nebo 90 minut. Některé kroužky probíhají zcela zdarma, v případě, že jsou proplaceny z dotací.

Kroužky odpovídají za děti od doby převzetí od paní učitelky až do předání rodičů, respektive zpět paní učitelce. Lektor si po příchodu do školy sám vyzvedne děti ze tříd podle seznamu a odvádí je do dané učebny nebo tělocvičny, kde s dětmi vede lekci. Základní struktura lekcí by se měla odvíjet od poskytnutých metodik, náplň lekce závisí na uvážení lektora, i když se vždy několika typy pro obsah hodiny může inspirovat právě v daných metodikách, které zejména začínajícím lektorům usnadňují práci a počáteční nejistotu z vedení prvních lekcí.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je zmapování činnosti organizace Kroužky prostřednictvím jejich zaměstnanců z pražské pobočky. K dosažení cíle výzkumu byly položeny tři výzkumné otázky.

3.2 Metoda výzkumu

Jako metodu jsem zvolila kvalitativní šetření, které jsem provedla pomocí strukturovaného rozhovoru. Dle Hendla (2012) je kvalitativní šetření dáno relativně obecnými otázkami, nikoli hypotézami. Kvalitativní výzkum je zpravidla flektivní, a to tím, že se mohou měnit a zpřesňovat výzkumné otázky podle toho, jakým směrem se výzkum vyvíjí. Plánování tak musí reagovat na okolnosti výzkumu a dosavadní výsledky (Hendl, 2012). Metodu kvalitativního výzkumu jsem zvolila proto, že k objasnění stanoveného výzkumného cíle (zmapování činnosti organizace Kroužky) bylo vhodné, abych oslovila kmenové zaměstnance Kroužků, kterých není mnoho a kteří mají největší povědomí o tom, jak celá organizace funguje. Zároveň jsem chtěla, aby z rozhovoru vyplývaly nějaké emoce a pocity zaměstnanců, což by mi kvantitativní výzkum v takové míře neumožnil.

Rozhovor jsem tematicky rozdělila do tří okruhů, ve kterých jsem položila následující výzkumné otázky, které zněly: 1. Které Kroužky jsou v organizaci nejvíce populární a které si doba žádá? 2. V čem jsou školení určená lektorům prospěšná a motivující? 3. V čem je organizace Kroužky výjimečná? Záměrně jsem zvolila termín výjimečnost, protože se v mé práci nezabývám konkrétním porovnáním s jinou organizací. Vyhodnocení se odvíjí od pocitů a zkušenosti zaměstnanců, v čem vnímají jinakost organizace, ve které pracují.

Pro průzkum jsem si vybrala pražskou pobočku organizace Kroužky, protože s ní mám sama zkušenosti z dob, kdy jsem byla u Kroužků zaměstnaná jako externí lektor pro kroužky v Praze, takže jsem i se zaměstnanci pražské pobočky přicházela již dříve často do kontaktu. Ze zaměstnanců pobočky jsem oslovila odborné metodiky a výkonnou

ředitelku, protože tvoří jádro celého týmu, který se nejvíce setkává a komunikuje s lektory a zároveň se školami nebo rodiči dětí. Otázky byly pro tuto cílovou skupinu sestavené tak, aby na ně dokázali bez problému odpovědět a podali tak přesné informace. Rozhovor jsem rozdělila do tří okruhů. Celý rozhovor obsahuje 15 otázek, včetně dvou otázek úvodních.

Ještě před přistoupením k daným okruhům rozhovoru jsem se respondentů zeptala na dvě úvodní otázky, které konkrétně zněly takto: 1. Jak dlouho působíte v Kroužkách jako ...? (na Vaši stávající pozici), 2. Co si myslíte, že je Vaší silnou stránkou, která je důležitá při výkonu Vaší práce? Metodici určitého oboru podávali k některým otázkám odpovědi týkající se hlavně jejich oboru. Zároveň jsem předpokládala, že zaměstnanci působí v organizaci různě dlouhou dobu, a tak má i tento faktor na některé otázky určitě vliv. Druhou úvodní otázkou jsem se zaměřovala na to, jestli dotazované pracovníky spojuje nějaká silná stránka osobnosti, kterou považují při výkonu jejich práce jako klíčovou.

První okruh obsahuje 6 otázek, které se týkají preference kroužků, přičemž jsem danými otázkami cílila jak na preference dětí ve volbě kroužku, tak na preference lektorů, kteří si vybírají, který kroužek chtějí vyučovat. Tímto okruhem jsem chtěla zjistit, jaké kroužky jsou podle dotazovaných nejvíce oblíbené. Zároveň mě zajímalo, jestli existuje propojení mezi náročnější přípravou kroužku a menší oblibou tohoto kroužku u lektorů. Jednu otázku jsem věnovala i tomu, jestli organizace Kroužky letos svou nabídku rozšířila o nějaké nové kroužky. Důvod, proč jsem tuto otázku do okruhu zařadila, byl ten, že organizace Kroužky má jednu z nejširších nabídek kroužků na trhu volnočasových organizací a často přichází s inovativními a moderními nápady na nové kroužky.

Druhý okruh obsahuje 4 otázky, které pojednávají o odborných metodikách a školeních pro lektory. Jedná se o možnost vzdělávání, kterou organizace Kroužky nabízí a je pro ni typická. Ve čtyřech otázkách tohoto okruhu jsem se zaměřila na to, o která školení jeví lektori největší zájem a v čem spočívá důležitost metodik daných oborů a školení, která jsou lektorům nabízena.

Třetí okruh obsahuje 3 finální otázky, které cílí na jedinečnost organizace očima zaměstnanců. Kromě otázky, čím se Kroužky liší od ostatních volnočasových organizací, jsem připojila otázku, co je důležité pro to, aby organizace obstála v konkurenci. Na tuto

otázku jsem se dotazovala zejména z toho důvodu, že organizace Kroužky má v porovnání s ostatními ziskovými organizacemi poměrně dlouholetou tradici a má tedy v tomto ohledu potřebné „know how“.

Všechny 3 okruhy jsou dle zaměření propojené hlavně s kapitolou, která nese název Organizace Kroužky. Tím, že jsou Kroužky volnočasovou organizací, která zaměstnává lektory, tedy pedagogy volného času, jsem do teoretické části zařadila i tato témata. V teoretické části jsem se zaměřila i na popis několika ostatních institucí, které dětem nabízí organizovaný volný čas. Hlavním důvodem bylo, abych mohla přehledně vyhodnotit, čím se Kroužky odlišují od ostatních organizací pro volný čas.

3.3 Průběh šetření

Na termínu setkání jsem se nejdříve domluvila s výkonnou ředitelkou Kroužků přes e-mailovou komunikaci. Rozhovory se všemi respondenty proběhly 11. listopadu 2019. Rozhovory proběhly s každým účastníkem zvlášť, v malé konferenční místnosti pražské pobočky Kroužků. Rozhovor jsem provedla s pěti respondenty, mezi nimi byli odborní metodici daných oborů a výkonná ředitelka. Respondentům jsem otázky k rozhovoru předem nezasílala, aby jejich odpovědi byly co nejvíce autentické a předem nepřipravené.

Před začátkem dotazování jsem se účastníkům představila a seznámila je s cílem své bakalářské práce. Zmínila jsem, jakým tematickým okruhům se budeme v následujícím rozhovoru věnovat. Účastníci byli seznámeni s tím, že rozhovory budu nahrávat na diktafon v telefonu a budou součástí bakalářské práce. Účastníkům jsem se ptala na předem připravené otázky, v případě nepochopení otázky jsem smysl dovysvětlila. Atmosféra během rozhovorů byla přátelská a příjemná.

3.4 Charakteristika respondentů

Pražská pobočka Kroužků má přibližně 15 zaměstnanců. Ke svému rozhovoru jsem si chtěla původně přizvat generální ředitelku a zakladatelku Kroužků, která ale bohužel v té době byla na mateřské dovolené. O respondentce R1 jsem věděla, že v Kroužkách působí z kmenových zaměstnanců nejvíce let. Z rozhovoru jsem se dozvěděla, že je v Kroužkách zaměstnaná už 15 let. Nejdříve byla lektorkou a zčásti výpomocnou asistentkou v kanceláři, poté se stala personální ředitelkou a nyní působí již 3 roky jako výkonná ředitelka organizace. Pro rozhovor jsem ji tedy oslovila hlavně proto, že v Kroužkách

působí dlouhou dobu. Další respondenty jsem si záměrně vybrala z řad metodiků. Jedním z důvodů bylo, že jsem jako lektor kroužků s metodiky přišla často do kontaktu a přibližně jsem věděla, co jejich práce obnáší. Vzhledem k obsahu vytvořených okruhů a otázek jsem věděla, že odborní metodici jsou k zodpovězení všech okruhů ze zaměstnanců nejzpůsobilejší. Hlavně proto, že právě oni komunikují se školami, rodiči i lektory, a mají tak informace, na které se ptám, nejdostupnější.

Kromě délky působení na stávající pozici dotazovaných jsem připojila i otázku, co respondenti považují za jejich silné stránky, které jsou důležité při výkonu jejich práce. Všichni respondenti shodně odpověděli, že se jedná o umění komunikace. Podrobnosti naleznete v tabulce 1.

Tabulka 1 - Tabulka respondentů

	Pracovní pozice	Délka působení	Silné stránky
R1	Výkonná ředitelka	3 roky	Komunikace, práce s lidmi
R2	Metodik tanečních a hudebních oborů	11 měsíců	Pracovitost, komunikace
R3	Metodik sportovních oborů	2 roky	Komunikace, organizační schopnosti
R4	Metodik anglického jazyka	4 roky	Komunikace s lektory

3.5 Výsledky šetření

V následujících podkapitolách se pokusím vyhodnotit odpovědi rozhovoru a zodpovědět tak položené výzkumné otázky. V následující části je každá podkapitola rozdělena do příslušného okruhu. Počet okruhů je tedy stejný jako počet výzkumných otázek. V každé podkapitole jsem pro příklad začlenila i ukázky některých odpovědí.

3.5.1 Preference kroužků

Preference kroužků je název prvního okruhu výzkumné části, ve kterém jsem respondentům položila 6 otázek. K následujícímu okruhu jsem si položila následující výzkumnou otázku číslo 1: Které kroužky jsou v organizaci Kroužky nejvíce populární, a které si doba žádá?

Všichni dotazovaní ve svých odpovědích zmínili, že nejžádanější kroužky z pozice dětí jsou sportovní kroužky, dva respondenti se vyjádřili konkrétněji, že jde nejčastěji o sportovní kroužek florbalu. 3 respondenti označili jako další oblíbené kroužky vědecké pokusy a legorobotiku. Legorobotika je zároveň kroužek, který je v nabídce Kroužků teprve druhým rokem. 2 respondenti považují za oblíbené tradiční kroužky, jako např. tanec, R1 k oblíbeným tradičním kroužkům připojil ještě flétnu, keramiku, angličtinu nebo vaření. Ke své odpovědi připojil následující informaci: *To jsou fakt takový stálice každý rok. Trendy ty jsou vždycky tak jakože chvíli vyjdou na světlo, pak ten boom trošičku přejde, ale co se teďka z trendů drží, tak je obor vědeckých pokusů a vaření docela stouplu v oblíbě. A pak máme taky nový obor legorobotika, kterej taky docela úspěšně frčí.* Respondent R3 si myslí, že na kroužek flétny nebo keramiky nechodí děti z vlastní iniciativy, ale spíše na popud rodičů. *„Takový ty tvůrčí kroužky to si myslím, že je hlavně o výběru rodičů, než že by si to děti vybraly samy. Myslím si, že to je spíš, že maminka chce mít doma nějaký hezký výrobky keramický, tak jdou děti na keramiku a myslím si, že málokterý dítě opravdu prahne po tom chodit na keramiku nebo na flétnu.“*

U otázky, jak se změnila preference dětí ve volbě kroužku za dobu trvání organizace, se 2 respondenti shodli na tom, že na preference mají v dnešní době vliv moderní technologie, takže jsou nyní v oblíbě hlavně technické kroužky. Takto odpověděl respondent R2: *„Vzhledem k moderním technologiím, které tady vlastně jsou, je to veliké boom a je to nezastavitelné, tak si myslím, že velký úspěch mají kroužky robotiky, ale určitě jsou také ty klasické kroužky jako taneční a vědecké kroužky taky na tom vrcholu, že jsou stále aktuální.“* Respondent R3 zároveň zmínil, že právě proto, že děti tráví mnoho volného času u telefonů a počítačů, je rodiče často přihlašují do sportovních kroužků, aby měly děti odpoledne aspoň nějaký pohyb.

V oblíbenosti kroužků zároveň hraje roli i ten faktor, že školy si samy vybírají, které kroužky, které jim organizace Kroužky nabídne, nakonec poskytnou. Pokud je tedy škola spíše konzervativní a nabídku kroužků příliš neobměňuje, může to mít za následek to, že se automaticky v oblíbenosti drží kroužky tradiční, protože jiné nejsou do nabídky prakticky zařazené. Respondent R1 mimo jiné zmínil, že na preferenci (spíše z pohledu rodičů) může mít vliv i cena kroužku, která není nastavená jednotně. *„... Takže jak říkám,*

stálíce jsou ty tradiční kroužky, protože to je to, co si ti rodiče s těma dětma chtějí vyzkoušet v tý první, druhý třídě. Ke změnám dochází nejčastěj v kroužku typu vědecký pokusy, legorobotika, tak tam je vidět, že je to na každý škole jinak. A velký vliv na to může mít i cena. Legorobotika je třeba dražší kroužek tím, že se tam pracuje s tablety, takže to na to může mít taky vliv.“ Dalším faktorem může být také to, jestli děti na kroužek chtějí opravdu chodit nebo jestli je tam přihlásí rodiče. Respondent R4 je toho názoru, že na tradiční kroužky jako tanec nebo výtvarná výchova chodí děti, protože opravdu chtějí. Na kroužku angličtiny je ale spíš výjimečné, aby chodilo dítě, které o angličtinu opravdu stojí. Do tohoto kroužku děti přihlašují rodiče hlavně proto, že chtějí, aby se děti v angličtině zlepšily. „...mně přijde, že funguje jednoznačně pravidlo, že na kroužky, který jsou například výtvarný, tak tam jsou děti, který maj o tu výtvarku zájem, kroužky taneční to samý. Ale kroužky typu jazykových, tam je rodiče dávají, z toho důvodu, že chtěj, aby si jako suplovali to, že maj ty děti třeba těžkosti ve škole, že tam děti nechoděj rozhodně, že by si to vybraly... No, tak možná teď jsou oblíbenější kroužky, já nevím, typu IT, který dřív nebyly. Víc technický, legorobotika, no.“, uvedl respondent R4.

Sportovní obory jsou evidentně velmi žádané i z pohledu lektorů, zmínili to 3 respondenti. Toto stanovisko v některém případě podpořili názorem, že sportovní kroužky nejsou tolik náročné a není k nim potřeba odborná kvalifikace, takže si na ně troufne prakticky každý. Dalším lektory oblíbeným kroužkem je také výtvarná výchova, na tom se shodují 2 dotazovaní, stejně tak je to s tanečním kroužkem, který ve své odpovědi zmínili také 2 respondenti. Všichni kromě jednoho respondenta si myslí, že lektoři jdou daný kroužek učit z toho důvodu, že je baví, a že mají dětem co předat. Pouze jeden respondent odpověděl, že pro výběr kroužku je pro lektora zásadní, jestli je organizačně náročný.

R1: „...Ale asi nejčastější zastoupení máme v tom sportu, pak už je to takový vyrovnaný. Často ti lektoři jsou namotivovaní na práci s dětma, ale třeba jim chybí vysloveně ty odborný znalosti...“

R3: „Tak myslím si, že největší zájem je o ty sportovní kroužky, protože nejsou tolik náročný na tu přípravu pro toho lektora. Je to pro ně asi jednodušší víst a určitě nejmíň jako voblíbenej kroužek je flétna a keramika.“

Mezi organizačně náročné kroužky patří dle respondentů vědecké pokusy, flétna, vaření, keramika nebo anglický jazyk. Každý z těchto kroužků zmínili dva respondenti. Respondent R1, který ve své odpovědi označil jako organizačně náročnější kroužky flétny a anglického jazyka argumentoval, že se u těchto kroužků lektor musí mimo jiné podřídit i dynamice skupiny. Nejde tedy tyto lekce předpřipravít pouze dle poskytnutého materiálu, ale tím, že se v kroužku vyskytují děti různé pokročilosti, tak na to musí lektor adekvátně reagovat. V kroužku vaření jde hlavně o materiální zajištění. Lektor si musí do kroužku nakupovat suroviny a kalkulovat s tím, nakolik má daná škola vybavenou kuchyňku. U kroužku vědeckých pokusů mají mnohdy lektoři obavu z toho, aby kroužek zvládli vést. V tomto ohledu dle respondenta R1 nejsou obavy na místě, protože na veškerou náplň kroužku se dá čerpat z odborné metodiky, kde jsou pokusy dopodrobna vysvětlené.

R1: *„Určitě z mého pohledu je nejnáročnější na přípravu jednak edukativní kroužky, např. angličtina, flétna, a další, kde se to odvíjí od úrovně znalostí těch dětí. Lektor i přesto, že má od nás metodické materiály k tomu, aby tu výuku vedl, tak se často musí přizpůsobit dynamice skupiny a lekce si upravovat... A pak je takhle stejně náročný vaření, protože tam musí připravovat recepty, vycházet z toho, co mají k dispozici v kuchyňce, protože každá škola to má jinak. Samozřejmě to mají zatížený hodně tým, že musí na výuku nakoupit suroviny. Ty lektorům dopředu nakupovat nemůžeme. Oproti třeba sportovnímu oboru, kde lektor přijde a potřebuje „jenom píšťalku a tělocvičnu“, tak tyhle obory jsou trošičku organizačně náročnější.“*

R1 (na otázku, jestli jsou organizačně náročnější kroužky lektory méně žádané): *„...Ale samozřejmě pokud řešej svoji organizační namáhavost, tak to může být rozhodující element, proč se tomu nevěnovat, ale nevybíraj si podle toho zaměření a obory, to určitě ne.“*

R2 (na otázku, jestli jsou organizačně náročnější kroužky lektory méně žádané): *„To si nemyslím. Já si myslím, že lektor, který má zájem o daný obor, tak pro něj je to jednodušší. Je to spíš pak hůře transformovatelné pro jiné, že vědec nám nepůjde učit taneční kroužky, ale myslím si, že tady v tom to není.“*

R3: „Myslím si, že ta flétna, že k tomuhle je potřeba trošku i jako to umět, netroufne si na to každé. Že třeba na florbál si třeba troufne i člověk, kterej ho třeba sám nikdy nehrál, není to tak těžký to víst. Třeba ta flétna nebo keramika, když o tom člověk nemá povědomí, tak je určitě pro něj těžký se do toho pustit.“

Respondentům jsem položila také otázku, jestli v letošním roce zařadili nějaké nové kroužky do jejich nabídky. Tato otázka je spíše informativní a souvisí s tím, že jsou Kroužky známé svou obsáhlou nabídkou zájmových kroužků. Proto mě zajímalo, o kolik kroužků nabídku rozšířili a jestli nějak souvisí s trendy dnešní doby. Někteří respondenti si na všechny nové kroužky v nabídce nevzpomněli, dohromady se ale jedná o nový kroužek rope skippingu (skákání přes švihadlo), kroužek 3D print a kroužek s názvem „Se zvířaty o zvířatech“. V kroužku 3D printu děti mají k dispozici 3D pero, pomocí kterého si vytvoří různé 3D kresby. Kroužek o zvířatech je zaměřen na to, že se děti učí teoretické znalosti o zvířatech, většinou o těch, které lze chovat doma. Na některou z lekcí jim dokonce lektor nějaké zvíře přinese přímo od chovatele a mohou se tak naučit se zvířetem pracovat z praktického hlediska.

R2: „Přidali jsme kroužek o zvířatech, který je vlastně novinkou letošního školního roku, který děti naučí víc poznat zvířata a jehož úkolem je vlastně to, aby děti, které se doma samy starají o nějakého domácího mazlíčka, aby věděli, jak k němu přistupovat.“

3.5.2 Odborné metodiky a školení pro lektory

Organizace Kroužky nabízí pro lektory odborné metodiky, odborná školení daných oborů a školení napříč všemi obory, která jsou přístupná všem lektorům a nezáleží na tom, jaký obor vyučují. Pro tento okruh jsem zvolila následující výzkumnou otázku číslo 2: V čem jsou školení určená lektorům prospěšná?

Všichni čtyři respondenti shodně odpověděli, že na vytváření metodických materiálů se podílí odborní metodici daného oboru. A jak vlastně taková metodika vypadá? Jedná se o brožuru, ve které jsou zpracované obory, které Kroužky nabízí. Lektor si tak může přečíst o tom, jak by lekce měla probíhat z časového rozvrhu, popřípadě dostane nějaké typy, co by mohlo být náplní daných lekcí. Jedná se tedy o jakéhosi průvodce, kterého ocení hlavně začínající lektoři, aby věděli, jak si mají své první lekce rozvrhnout. Metodiky mohou být doplněny grafickými ilustracemi, popřípadě fotkami. Respondent

R1 zmínil, že je na daném oborovém metodikovi, jestli si k vytvoření přízve nějakého externího pracovníka. „...to „gró“ metodiky si tvoří hlavně oni (metodici), často ve spolupráci s lektory. Vyberou si nějaký osobnosti z řad lektorů, se kterými probírají jejich nápady, vyslychají si jejich názory tak, jak se odrážejí reálně v praxi.“ Pokud si metodici k vytvoření metodiky přizvou externího pracovníka, většinou se jedná o grafika. „U těch třeba jazykových nebo edukativních metodik, tak je to spíš o náplni jednotlivých lekcí. Sportovní, taneční jsou obecnější, protože tam si to lektor udělá na míru dětem...“, řekl respondent R4.

Kromě metodik mohou lektorům pomoci i odborná školení daných oborů, které se lektoři rozhodli vyučovat. Odborná školení se konají na začátku školního roku a jsou dobrovolná. Jak jsme se dozvěděli z rozhovoru, náplň školení si zajišťuje každý metodik sám a zároveň ho i vede. Školení často probíhá formou, jako by na lekci byly místo lektorů děti, lektoři se tak mohou podívat, jak by taková lekce měla být rozvržena a vedena. Respondent R4 také doplnil, že význam odborného školení může být také v tom, že se na něm lektor setká s ostatními lektory a svými vrstevníky. Může tak navázat různé kontakty a popovídat si s ostatními např. o tom, co na kroužku řeší za problém. Důležitost odborného školení se podle respondenta R3 liší v každém oboru: „Tak samozřejmě je to důležitý, aby se toho lidi účastnili těch školení, ale myslím si, že každé ten obor je hodně specifický v tom, že třeba sportovní lektoři nemají tolik o to školení zájem, protože spousta těch lektorů se do toho daného sportu nějak zapojili, třeba že to sami hráli nebo že mají hodně sportovní školy, choděj na FTVS, takže dá se říct, že ty školení jim přijdou zbytečný, ale třeba lektoři z vědeckých pokusů nebo třeba na tu flétničku, tak si myslím, že pro ně je to školení důležitý, že třeba zjistěj, že ten obor není tak náročnej, jak se to třeba z názvu zdá. Takže když si pak projdou tím odborným školením, tak viděj, že je k tomu dobrej metodickéj materiál a není to tak složitý na výuku, takže pro ně bych ty školení viděla jako důležitý, pro sportovce tolik ne.“ Respondent R1 řekl, že se lektoři daných oborů mohou potkávat i na setkání lektorů, které se Kroužky snaží pořádat několikrát během školního roku. Tam si mohou sdělit, jak jejich kroužek probíhá, s jakými okolnostmi se na něm setkali nebo si mohou předat nějaké praktické zkušenosti.

Kromě odborného školení Kroužky nabízí ještě školení nad rámec programu lekcí, která jsou organizována pro lektory napříč všech oborů, což zmínil respondent R4. Podle

odpovědí respondentů se jedná o školení Pedagogické minimum, Jak na neukázněné dítě, Šikana nebo školení Asertivní komunikace. Respondent R3 doplnil, že tato školení vede speciální pedagog z metodického týmu Kroužků.

Tři respondenti zmínili, že školení, které je pravděpodobně pro lektory nejatraktivnější a nejoblíbenější, je školení Jak na zlobivé dítě, nebo školení pedagogického minima. Motivace zúčastnit se těchto dvou školení je ale pravděpodobně odlišná. Respondent R4 uvedl, že školení pedagogického minima je prakticky nutností, vzhledem k tomu, že jsou Kroužky školským zařízením, lektori tedy mají tento bod ve smlouvě. Pokud ale lektor studuje školu s pedagogickým zaměřením, účastnit se pedagogického minima nemusí. Za školení pedagogického minima si běžně účastníci musí platit, lektori Kroužků mají ale toto školení, ze kterého dostanou i certifikát pedagoga volného času, zcela zdarma. Nulová cena kurzu by tak podle tří respondentů mohla být svým způsobem lákadlem. Respondent R3 navíc zmínil, že právě osvědčení z tohoto kurzu by mohli lektori uplatnit i v budoucnu, mohli by díky němu pracovat v družinách nebo jiných volnočasových zařízeních. Respondenti R1 a R2 zároveň uvedli, že od letošního roku mají pedagogové volného času s patřičným vzděláním o nějakou částku navýšenou mzdu. Člověk se tedy může stát lektorem Kroužků i bez pedagogického vzdělání, ale ve smlouvě se zavazuje, že si ho nějakou cestou doplní. Školení Jak na zlobivé dítě nebo Šikana by mohly být spíše lákadlem z hlediska toho, že je to poznatek do praxe, aby se lektorům na kroužku pracovalo líp. Téměř každý lektor má na kroužku zlobivé dítě, tento seminář by mu tedy mohl pomoci v tom, jak s takovými problematickými dětmi pracovat, aby se zlepšila celkově atmosféra kroužku. „*Myslím si, že motivace lektorů musí přicházet hlavně individuálně. Takže proto se metodici s lektory snaží o individuální přístup, takže když lektor řeší nějakou potíž, tak může přijet na tu hospitaci, může mu v ledasčem poradit, namotivovat ho...*“, tohle může být tedy dalším vodítkem v motivaci lektorů, jak uvedl respondent R1. Podle respondenta R4 je také důležitá vnitřní motivace lektorů, která se od nich očekává. Nemělo by jít tedy jen o motivaci vnější, která plyne z nějakých výhod, které nabízí organizace. Očekává se tedy, že lektor sám se bude chtít vzdělávat a vyvíjet se.

3.5.3 Poslání Kroužků

Poslední okruh navazuje na výzkumnou otázku číslo 3: V čem je organizace Kroužky výjimečná? Jak již bylo řečeno, instituce zaměřující se na trávení volného času dětí a mládeže se s postupem času spíše rozšiřují, než že by jich ubývalo. Je tedy přirozené, že se daná organizace setkává s nějakou konkurencí. Kroužky byly založeny již před 21 lety, jsou tedy organizací, která se dokázala v proudu času na trhu volnočasových organizací udržet, ba dokonce prosperovat. Zajímalo mě proto, v čem si dotazovaní myslí, že je právě jejich organizace výjimečná, co nabízí oproti konkurenci nebo co je základem pro to, být úspěšný, když je nabídka kroužků v dnešní době tak široká.

Jednou z odlišností Kroužků je pořádání akcí nad rámec zájmových kroužků, to řekl respondent R1: „...*Velká výhoda je, že se opravdu snažíme v rámci těch zájmových kroužků držet i různé aktivity...*“, „...*I přesto, že je to „jenom“ zájmovej kroužek, tak motivovat ty děti, aby jim to dávalo ještě větší smysl, proč se tomu kroužku věnovat...*“ a vystoupení pro rodiče zmínil i respondent R2. Organizace Kroužky usiluje o to, aby vystoupení a soutěže děti motivovaly, a aby zapojili i rodiče dětí tím, že se na vystoupení svých dětí půjdou Podívat. Kroužky pořádají taneční soutěž, soutěž ve florbalu a tzv. Kroužkovanou podívanou, kde vystoupí děti napříč uměleckými obory. Na této akci vystoupí děti, které vystoupit chtějí a společně s lektorem kroužku si stihly připravit krátké představení.

Jako další odlišný prvek zmínili dva respondenti skutečnost, že Kroužky působí přímo na školách. Odpověděl tak respondent R1: „*Jednoznačně tím, že působíme přímo v základních a mateřských školách, takže je tam obrovská výhoda že rodiče nedělají taxi mámu, taxi tátu a nikam ty děti nemusí dovážet na ty kroužky. Lektori si je vyzvedávají a pak je zase vrací paním učitelkám. Tím se zachovává i nějaká jejich bezpečnost, kdy oni na ty kroužky docházejí na kroužky v jim známém prostředí, kdy oni tam mají ty kamarády, ale v rámci té školy poznají ještě jiný...*“ Pro introvertní dítě může být tak méně stresující první lekce, kdy nemusí mít obavu z neznámého prostředí a úplně neznámých dětí. Respondent R2 k působení lektorů přímo na školách doplnil ještě širokou nabídku, které Kroužky nabízí: „...*Množstvím kroužků, co do šíře. Takže nenabízíme třeba jako věda nás baví jenom vědu a možnost být v podstatě přímo na škole. Nemáme svůj prostor jako v Domově dětí a mládeže, že by tam děti docházely, ale*

umožňujeme rodičům, aby děti byly na škole, kam chodí.“ V tomto bodu se shodl s respondentem R3, který doplnil, že nabídka Kroužků je tak široká, že dokážou dětem a rodičům nabídnout spoustu kroužků od sportovních až po edukativní. V tomto vidí i velkou výhodu pro rodiče, že své děti přihlásí do jedné organizace, která toto všechno nabízí a děti tak nenavštěvují několik kroužků pod různými organizacemi. Respondent R3 k této odpovědi také zmínil, že je podle něj důležitá tradice Kroužků, která má, hlavně na rodiče při výběru kroužků, velký vliv. „...*A určitě taky ta tradice v jistým slova smyslu je asi taky pozitivní, protože ty lidi vědí, že to není něco, co vzniklo loni, ale má to určitou svoji historii. Ne vždycky to může být pozitivní, ale ve většině případů si myslím, že to je spíš jako lepší, že máme za sebou už nějaký ten pátek na těch školách, že lidi ví, že se na to můžou spolehnout...*“ Respondent R1 ještě také v odpovědi vyzdvihl pedagogicky vzdělaný personál, který navštěvuje školy a metodiky, kteří jsou odborníky ve svém oboru. Metodikové pak mohou profesionálně zpracovat i odborné metodiky, které pak lektorům usnadní práci. Zároveň prostředím složeného z těchto lidí se snaží vytvářet zázemí, ve kterém mají všichni možnost, a hlavně chtějí se vzdělávat.

V dnešní době se na trhu volnočasových organizací pohybuje hodně subjektů, proto jsem respondentům položila otázku, co je podle nich důležité, aby organizace v konkurenci obstála, tedy co vnímají jako naprosto zásadní, aby mohli dobře fungovat a měli neupadající klientelu. Respondent R2 poznamenal, že je v organizaci důležitá komunikace, a to zejména komunikace s rodiči. „*Myslím, že je to ta komunikace s těma rodičema, že ty rodiče potřebujou vědět, komu to dítě svěřují a potřebují i aby se s nima zacházelo tak, jak se má, i aby věděli, co se děje, takže si myslím, že to je všechno o té komunikaci, což si myslím, že je něco, čím my můžeme hodně konkurovat.*“ Stejně odpověděl i respondent R3, který v odpovědi doplnil, že se nebojí rodiče kontaktovat, když se např. kroužek ruší, nemohou sehnat lektora nebo nastane jiný zádrhel. Snaží se o těchto věcech informovat, pokud možno, s co největším předstihem, aby rodiče mohli s neočekávanou situací kalkulovat co nejdříve. Podle dotazovaného jde taky na zaměstnancích vidět snaha o to, aby se kroužků konalo za rok co nejvíc a aby na daný čas byli schopni sehnat lektora.

Podle respondenta R1 je klíčem k úspěchu individuální přístup. Individuální přístup ke školám spočívá v tom, že výkonná ředitelka navštíví na konci školního roku všechny

školy a zjišťuje, jak byla daná škola spokojena nebo co je potřeba změnit. Tím, že každá škola nebo školka funguje odlišným způsobem, snaží se Kroužky vyjít vstříc veškerým potřebám konkrétní školy. „...je sice fantastický, že jsme největší na trhu, že toho máme spoustu, ale tím se můžeme možná chlubit, že jsme tak dobří, že to můžeme dělat, ale samozřejmě je strašně tenkej led toho, kdy to může jít na úkor kvality...“, „Velmi se mi potvrzuje, že v těch školách tohleto právě oproti té konkurenci u nás oceňují a co si budem povídat, nejsme bezchybní a děje se během toho školního roku spousta situací, který se nedají očekávat, takže je pro ně strašně důležitý, jak k tomu přistoupíme. A to je právě ten individuální přístup, jak tu situaci řešíme, tak, aby to nešlo za nimi, aby rodiče za nimi nepřicházeli a nestěžovali si na tu školu, ale my se vždycky snažíme od toho tu školu odprostit. Řekneme hele, tohle se nepodařilo, omlouváme se, zaměříme se na to, abychom sjednali náhradu, a tak dále, to je strašně důležitý. To jako vnímám a mám i zpětný konkrétně vazby z těch škol, že je tohle takový naše „gró“ oproti té konkurenci...“ Respondent také zmínil, že velkou roli hraje sehanost týmu, příklad uvedl na situaci, kdy lektor nemůže dorazit na kroužek. Zaměstnanci tedy už vědí, že musí pracovat se všemi informacemi, které dítě navštěvuje družinu, nebo které chodí na kroužek samo. Komunikace tak probíhá v těchto okamžicích jak s vedením školy, tak se školní družinou a samozřejmě i s rodiči.

Respondent R4 si myslí, že zásadní, aby organizace v konkurenci obstála je nabídnout něco, co ostatní organizace nenabízí. V případě Kroužků je to podle něj již zmíněná šíře nabídky. Podle respondenta jde ale tato priorita na úkor kvality. Tuto odpověď bychom mohli porovnat s odpovědí respondenta R1, který zmínil, že hranice toho, kdy jde kvantita na úkor kvality, je opravdu tenká, takže je potřeba si to uvědomit a operovat s tím. Z odpovědi respondenta R4 vyplývá, že tato pomyslná hranice na újmu kvality byla již svým způsobem překročena.

Každá organizace by měla mít nastavený nějaký cíl, misi, proč danou práci dělá. Je důležité, aby každá práce měla nějaký smysl, proto mě zajímalo, co je posláním organizace podle zaměstnanců pražské pobočky Kroužků. Tři respondenti se shodli na tom, že organizace přispívá k rozvoji dětského talentu. Respondent R1 ve své odpovědi zmínil, že za svoje klienty považují lektory, rodiče i děti. Jako nejdůležitějšího klienta ale vnímají děti, ve kterých, jako v mladé generaci, vnímají obrovský potenciál

pro společnost. Proto je tedy důležité se zaměřit hlavně na tuto cílovou skupinu, jakým směrem se bude dále rozvíjet. „...jednoznačně je naším posláním to, že podporujeme vzdělávání dětí, kdy dokážeme skrz tu zájmovou činnost nějakým způsobem rozvíjet ten jejich talent a ty dovednosti. Je jedno, jestli to dítě na jeden rok, na jedno pololetí nastoupí do nějakého oboru, kdy si k němu přičuchne a zjistí, že to není pro něj nebo naopak, získá v našem kroužku takovej ten odrazovej můstek, kdy prostě zjistí, že miluje tancování a chce být tanečník a nastoupí potom někam do tanečního klubu nebo do taneční konzervatoře, takže my to vnímáme, že skrz ty lektory máme takový posláni, že vlastní oni jsou tím odrazovým můstkem pro ty děti...“, řekl respondent R1. Prací ve volnočasové organizaci je tedy důležité podpořit vzdělávání dětí tak, aby to, že na sobě nějakým stylem pracují, nevnímaly jako povinnost, ale aby je tato práce na sobě těšila. Je to důležité i pro jejich dospívání a dospělost, aby si tento pocit uchovaly. I to může být jedním z důvodů, proč se organizace na tolik věnuje vzdělávání lektorů, protože je to důležité zejména pro děti, jaká osobnost je formuje na jejich cestě koníčků a zájmů, ze kterých se v dospělosti může stát i naplňující zaměstnání. „...ale umožní tím i velkou službu rodičům a usnadní jim velmi tu práci tím, že ty děti opravdu nemusí na ten kroužek dovážet a ten čas, co za to ušetří můžou pak věnovat k nějakému jejich společnému trávení času. V mnoha ohledech považujeme za svoje klienty rodiče a lektory, ale ten hlavní klient, to dítě, má obrovský smysl a obrovský posláni k tomu to dělat.“, doplnil respondent R1. „Vzhledem k tomu, že se Kroužky týkají, dalo by se říct i částečně života dětí, kdy my můžeme vlastně i malým způsobem přispět prostě k tomu, jak oni se budou rozvíjet a vlastně i k jejich budoucnosti, čemu se budou věnovat nadále.“, takto odpověděl respondent R2. Respondent R3 odpověděl následovně společným mottem Kroužků: „My máme takový hezký motto. Pomáháme dětem i rodičům rozvíjet dětský talent každický den, tak to je naše posláni. A vše pro dětský úsměv.“

Všichni respondenti tak mají velkou motivaci v tom, že na vlastní oči vidí, že jejich práce má smysl. Vidí radost a nadšení dětí, mnohdy i rodičů. Děti často předvádí rodičům i doma, co se naučily, nebo je mají možnost rodiče vidět na závěrečném vystoupení nebo hodině pořádané pro rodiče. To je velkým smyslem pro to, proč dělat tuto práci.

4 Závěr

To, jakým způsobem děti a mládež tráví volný čas, je záležitostí celé společnosti, nejen dětí samých nebo jejich rodičů. Doba se mění, a tak i děti mají v dnešní době jinou nabídku možností trávení volného času než jejich rodiče, když byli ještě dětmi. Moderní doba nenabízí dětem tolik bezpečných venkovních aktivit, aby si je děti mohly se svými vrstevníky samy zprostředkovat. Možná se i rodiče v dnešní době více o své děti obávají a chtějí, aby byly děti v době jejich nepřítomnosti pod dohledem. Nejlépe však pod dohledem, který jim může poskytnout rozvíjet jejich talent, možnosti, ukázat jim nové obzory, zabavit je. Tyto potřeby může dětem poskytnout zájmový kroužek. Kromě výše zmíněných požadavků dětem poskytuje dětem zájmový kroužek i kontakt s jejich vrstevníky a rozvoj sociálních dovedností.

Význam nabídky, jak mohou děti bezpečně trávit volný čas, je velmi důležitý. Důležitost organizovaně tráveného volného času spočívá také v prevenci nežádoucích jevů, kterými může být konzumace drog nebo delikventní chování. Děti se prostřednictvím organizovaného volného času mohou naučit, jak se dá volný čas naplnit kvalitně, zároveň se naučí dobře pracovat ve skupině, což je dovednost, která je velmi důležitá pro veškerý sociální kontakt, kterým bude jedinec v životě procházet.

Cílem této práce bylo zmapovat působení organizace Kroužky a jiné možnosti trávení volného času dětí. Tomuto tématu jsem se věnovala nejen z výše popsaných důvodů, ale i proto, že jsem se v minulosti seznámila s filozofií organizace Kroužky, která se snaží smysluplně naplnit dětem volný čas, rozvíjet jejich talent a v neposlední řadě jejich práci dělat tak, aby usnadnily povinnosti pracovně vytížených rodičů. Cíl této práce byl naplněn. V následujících odstavcích popisuji závěrečné shrnutí této práce.

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila na možnosti trávení volného času dětí. Volnočasovými definicím a s nimi spojovanými pojmy jsem se věnovala hlavně na úrovni trávení organizovaného volného času formou zájmových kroužků. Vzhledem k tomu, že organizovaný volný čas hraje velkou roli ve formování osobnosti dítěte, věnovala jsem se v teoretické části zejména oblasti výchovy a pedagogiky volného času. Na pedagogiku volného času jsem pohlédla i z moderního hlediska, proto jsem do své práce začlenila i fenomén zážitkové pedagogiky, ze které v dnešní době čerpá čím dál víc

institucí. V organizovaném volném čase je ale důležité, kdo na osobnost dítěte působí. To je jeden z důvodů, proč se v teoretické části objevuje i pohlížení na autoritu tradičního a moderního pedagoga.

První výzkumná otázka cílila na téma preference kroužků. Zajímala mě hlavně preference z pozice dětí a lektorů. Z prvního okruhu vyplynulo, že děti jeví největší zájem o sportovní kroužky. Zároveň stoupá v současnosti poptávka po více technických a moderních kroužcích, které dříve nebyly k dispozici. V nabídce se nyní objevuje kroužek robotiky s legem, IT kroužek, mladý elektrikář nebo kroužek vědeckých pokusů. Do této preferované nabídky by se za nedlouhou dobu mohl začlenit i kroužek tvoření s 3D perem, který ale Kroužky začlenily do nabídky teprve letošní školní rok. Tyto kroužky jsou s velkou pravděpodobností odrazem dnešní doby, kdy se skokově vyvíjí moderní technologie. Sportovní kroužky mají největší zastoupení i z mnohých důvodů, a to pravděpodobně nejvíce z toho důvodu, že k vedení sportovního kroužku nepotřebují lektori žádné specifické odbornosti a jsou tak schopni vést sportovní kvalitní lekci, i když nejsou sami vrcholovými sportovci.

Metodiky a odborná školení, které tvoří a organizují odborní metodici sami, mohou být lektorům prospěšná tím, že budou způsobilí v tom, jak si správně naplánovat a zorganizovat lekci. Je důležité, aby na kroužku vládla určitá harmonie a z lekce tak odcházel spokojený lektor, ale především děti. K tomu, jak vést harmonickou lekci, je užitečné a žádané hlavně školení Jak na zlobivé dítě. Na školeních může být motivujícím prvkem také to, že se zde lektor setká se svými vrstevníky z daného oboru, naváže tak nová přátelství a bude mít tak s kým sdílet své poznatky z praxe. Pro organizaci je důležité zaměstnávat odborníky, kteří umí dobře pracovat s dětmi, i to je jedním z důvodů, proč organizace vzdělávání lektorům poskytuje a klade na něj důraz. Pro lektory je motivací to, že se veškerých školení v Kroužkách mohou zúčastnit zdarma. Dalším motivačním prvkem je získání osvědčení, a to zejména osvědčení z kurzu pedagogického minima, které lektori mohou využít ve svém dalším zaměstnání nebo v portfoliu.

K tomu, aby se jednotlivá organizace na podnikatelském trhu udržela, nebo nejlépe, aby prosperovala, musí být něčím jedinečná. Musí nabízet něco, co ostatní organizace nenabízí. Podstata Kroužků spočívá v umění komunikace a v individuálním přístupu. Zaměstnanci organizace zjišťují každoročně zpětné vazby od rodičů a od škol, přičemž

školy navštěvuje na konci školního roku výkonná ředitelka Kroužků osobně. Od pedagogů mateřských a základních škol tak zjišťuje, co probíhalo na výbornou nebo naopak, co by se dalo zlepšit. Výjimečnost kroužků může také spočívat v tom, že působí přímo na školách. Nefungují tedy způsobem jako většina domů dětí a mládeže nebo jiných volnočasových organizací, kam musí své děti dovážet rodiče. Dalším z pilířů je také velká šíře nabídky kroužků jakéhokoliv zaměření nebo pořádání závěrečných vystoupení, podobně jako tomu je v základních uměleckých školách nebo na školních besídkách. Důvodem pořádání těchto akcí je motivování dětí a mnohdy také viditelný progres toho, jakým dovednostem se za celý rok děti naučily. V současnosti může být určitou výhodou Kroužků také to, že mají poměrně dlouhou tradici, rodiče tedy ví, že se jedná o seriózní a spolehlivou společnost. Názory na to, v čem jsou Kroužky výjimečné, se lišily, ale rozhodně si neodporovaly. Dohromady různé odpovědi tvoří celek, který podle mého názoru, celou organizaci dokonale vystihuje. Ač každý respondent vnímá pravděpodobně výjimečnost Kroužků v něčem trochu jiném, v jednom se shodují všichni. Vše, co dělají, dělají pro dětský úsměv a spokojenost dětí.

5 Seznam použité literatury

BENDL, Stanislav. *Školní kázeň v teorii a praxi: učebnice pro studenty učitelství*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-432-2.

BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4248-9.

BERDYCHOVÁ, Jana, Ludmila BĚLINOVÁ a Marta BRTNÍKOVÁ. *Výchova dítěte předškolního věku*. Praha: Horizont, 1980.

BLÁHOVÁ, Petra; FAIFERLÍKOVÁ, Vlasta. Podpůrný vzdělávací materiál pro účastníky kurzu – *Systém přípravy, vedení a rozvoje pedagogů volného času I.*, 2012.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum v pedagogice. In: *Kvalitativní výzkum v pedagogice* [online]. Praha: Karlova univerzita, 2016, 2016 [cit. 2020-04-11]. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/profile/Jan_Hendl/publication/267848497_KVALITATIVNI_VYZKUM_V_PEDAGOGICE/links/580e17bd08ae0360753dc1d4/KVALITATIVNI-VYZKUM-V-PEDAGOGICE.pdf

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-0982-9.

HERMAN, Marek. *Klima ve třídě je základním tajemstvím pedagogiky*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7368-421-1.

HERMAN, Marek. *Najděte si svého marťana: ...co jste vždycky chtěli vědět o psychologii, ale ve škole vám to neřekli...* 3. vydání. Ilustroval Martin ŠRUBAŘ. Olomouc: Hanex, 2008. ISBN 978-80-260-6070-3.

HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

HOFBAUER, Břetislav. *Zařízení volného času dětí a mládeže: jejich dosavadní vývoj, současný stav a výhled v některých evropských zemích*. Praha: IDM, 1992. ISBN 80-85105-42-X.

Kroužky jako rodina. *Kroužky* [online]. Praha: Kroužky, 0019n. 1. [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: <https://www.krouzky.cz/nove-o-nas>

Komparace modelů zkušenostního učení Davida Kolba a modelu zážitkové pedagogiky Petra Jarvise [online]. Praha: Karel Šimeček, 2014 [cit. 2020-03-01]. Dostupné z: http://it.pedf.cuni.cz/strstud/edutech/2014-Simecek_html_edu/#img5

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

PELÁNEK, Radek. *Zážitkové výukové programy*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-656-8.

ROVNĀNOVÁ, Lenka. *Sebareflexia ako špecifická profesijná kompetencia učiteľov: Self-reflection as a specific professional competence of teachers*.

TŮMA, Jiří. *Pedagogika volného času*. Praha: Vysoká škola tělesné výchovy a sportu Palestra, spol. s r.o., 2018. ISBN 978-80-87723-43-2.

VALIŠOVÁ, Alena. *Jak získat, udržet a neztrácet autoritu*. Praha: Grada, 2008. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2282-5.

VALIŠOVÁ, Alena, Hana KASÍKOVÁ a Miroslav BUREŠ. *Pedagogika pro učitele*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3357-9.

6 Seznam obrázků

Obrázek 1- Kolbův cyklus učení, zdroj: Šimeček, 2014.	19
Obrázek 2 - Cyklus zážitkové pedagogiky, zdroj: Zážitková pedagogika: Handouty pro učitele (2013, s.6).....	20

7 Seznam tabulek

Tabulka 1 - Tabulka respondentů	33
---------------------------------------	----

8 Seznam příloh

8.1 Příloha 1 – Otázky k rozhovoru

8.2 Příloha 2 – Rozhovor s odpověďmi respondentů